

การสอนโดยใช้หมวก 6 ใบ

1. ความหมาย

เป็นเทคนิคการสอนแบบตั้งคำถามเป็นการสอนเพื่อพัฒนาการคิดสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เราสามารถมีวิธีการคิด หรือมุมมองในเรื่องเดียวกันนั้น ได้หลายแบบ แล้วแต่ว่า คุณคิดโดยใช้หมวกสีใด

ซึ่งการคิดโดยใช้หมวกสีต่างๆ ล้วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น แล้วแต่ความเหมาะสมและการนำไปใช้ประโยชน์ ที่นี้มาคุณะคะ...ว่าหมวก 6 ใบนั้นมีสีอะไรบ้าง และหมายถึงการคิดแบบใด

Six thinking hats คืออะไร

Six thinking hats คือ เทคนิคการคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างมีโฟกัส มีการจำแนกความคิด ออกเป็นด้านๆ และคิดอย่างมีคุณภาพ เพื่อช่วยจัดระเบียบการคิด ทำให้การคิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวคิดหลัก “การคิด” เป็นทักษะ ช่วยดึงเอาความรู้และประสบการณ์ของผู้คิดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ทักษะความคิดจึงมีความสำคัญที่สุด

ดร. Edward de Bono (เอดเวิร์ด เดอ โบโน) ได้ทำการคิดค้นเทคนิคการคิด six thinking hats ขึ้นมาเพื่อเป็นระบบความคิดที่ทำให้ผู้เรียนมีหลักในการจำแนกความคิดออกเป็น 6 ด้าน ทำให้สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยการคิดที่ละด้านอย่างเป็นระบบ เป็นการเพิ่มศักยภาพให้ทักษะการคิด ทำให้ไม่คิดกระโดดไปกระโดดมา หรือคิดพร้อมกันทุกอย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งทำให้สับสนใช้เวลานาน และสรุปไม่ได้

องค์ประกอบของ Six Thinking Hats

Six Thinking Hats จะประกอบด้วยหมวก 6 ใบ 6 สี คือ



1. **White Hat** หรือ หมวกสีขาว หมายถึง ข้อมูลเบื้องต้นของสิ่งนั้น เป็นความคิดแบบไม่ใช้อารมณ์ และมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจน แน่นอน ตรงไปตรงมา ไม่ต้องการความคิดเห็น สีขาวเป็นสีที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นกลาง จึงเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง จำนวนตัวเลข เมื่อสวมหมวกสีนี้ หมายความว่าที่ประชุมต้องการข้อเท็จจริงเท่านั้น โดยปกติแล้วเรามักจะ ใช้หมวกขาวตอนเริ่มต้นของกระบวนการคิดเพื่อเป็นพื้นฐานของความคิดที่กำลังจะเกิดขึ้นแต่เราก็ใช้หมวกขาวในตอนท้ายของกระบวนการได้เหมือนกัน เพื่อทำการประเมิน อย่างเช่น ข้อเสนอโครงการต่างๆของเราเหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่หรือไม่



2. **Red Hat** หรือ หมวกสีแดง หมายถึง ความรู้สึก สัญชาตญาณ และลางสังหรณ์ เมื่อสวมหมวกสีนี้ เราสามารถบอกความรู้สึกของตนเองว่าชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี มีการใช้อารมณ์ ความคิดเชิงอารมณ์ ซึ่งส่วนใหญ่การแสดงอารมณ์จะไม่มีเหตุผลประกอบ หรือการตระหนักรู้โดยฉับพลัน ซึ่งก็คือ เรื่องบางเรื่องที่เคยเข้าใจในแบบหนึ่ง อยู่ๆก็เกิดเข้าใจในอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งการตระหนักรู้แบบนี้จะทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีคิดทางคณิตศาสตร์แบบก้าวกระโดด ความคิดความเข้าใจในสถานการณ์โดยทันที ซึ่งเป็นผลจากการใคร่ครวญอันซับซ้อนที่มีพื้นฐานจากประสบการณ์ เป็นการตัดสินใจที่ไม่อาจให้รายละเอียดหรืออธิบายได้ด้วยคำพูด เช่นเวลาที่คุณจำเพื่อนคนหนึ่งได้ คุณก็จำได้ในทันที



3. **Black Hat** หรือ หมวกสีดำ หมายถึง ข้อควรคำนึงถึง สิ่งที่ทำให้เราเห็นว่าเราไม่ควรทำ เป็นการคิดในเชิงระมัดระวัง หมวกสีดำ เป็นหมวกคิดที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับวิธีการคิดของตะวันตกมาก หมวกสีดำช่วยชี้ให้เราเห็นว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดไม่สอดคล้องและสิ่งใดใช้ไม่ได้ มันช่วยปกป้องเราจากการเสียเงินและพลังงาน ช่วยป้องกันไม่ให้เราทำอะไรอย่างโง่เขลาเบาปัญญา และผิดกฎหมาย หมวกสีดำ เป็นหมวกคิดที่มีเหตุมีผลเสมอ เพราะในการวิพากษ์วิจารณ์ หรือวิเคราะห์สิ่งใดจะต้องมีการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลรองรับ ไม่มีอารมณ์มาเกี่ยวข้อง ในการประเมินสถานการณ์ในอนาคตของเรานั้น ต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเราเองและของผู้อื่นด้วย



4. **Yellow Hat** หรือ หมวกสีเหลือง หมายถึง การคาดการณ์ในทางบวก ความคิดเชิงบวก เป็นการมองโลกในแง่ดี การมองที่เป็นประโยชน์ เป็นการคิดที่ก่อให้เกิดผล หรือทำให้สิ่งต่างๆเกิดขึ้นได้ การคิดเชิงบวกเป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ความคิดเชิงลบอาจป้องกันเราจากความผิดพลาด ความเสี่ยง และอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการคิดเชิงบวกต้องผสมผสานความสงสัยใคร่รู้ ความสุข ความต้องการ และความกระหายที่จะทำสิ่งต่างๆให้เกิดขึ้นหรือไม่



5. **Green Hat** หรือ หมวกสีเขียว หมายถึง ความคิดนอกกรอบที่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและมุมมองซึ่งปกติมักถูกกำหนดจากระบบความคิดของประสบการณ์ดั้งเดิม และความคิดนอกกรอบนั้นจะอาศัยข้อมูลจากระบบของตัวเอง โดยเมื่อสวม หมวกสีนี้ จะแสดงความคิดใหม่ๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น การคิดอย่างสร้างสรรค์



6. **Blue Hat หรือ หมวกสีน้ำเงิน** หมายถึง การควบคุม และการบริหารกระบวนการคิด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของความคิดรวบยอด ข้อสรุป การยุติข้อขัดแย้ง การมองเห็นภาพและการดำเนินการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ เมื่อมีการใช้หมวกสีน้ำเงิน หมายถึง ต้องการให้มีการควบคุมสิ่งต่างๆ ให้อยู่ในระบบระเบียบที่ดี และถูกต้องหมวกสีน้ำเงินมักเป็นบทบาทของหัวหน้า ทำหน้าที่ควบคุมบทบาทของสมาชิก ควบคุมการดำเนินการประชุม การอภิปราย การทำงาน ควบคุมการใช้กระบวนการคิด การสรุปผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ อย่างไรก็ตามสมาชิก ก็สามารถ สวมหมวกสีน้ำเงิน ควบคุมบทบาทของหัวหน้าได้เช่นกัน ตัวอย่างคำถามที่ผู้สวมหมวกสีน้ำเงินสามารถนำไปใช้ได้ ได้แก่ เรื่องนี้ต้องการคิดแบบไหน ขั้นตอนของ เรื่องนี้คืออะไร เรื่องนี้จะสรุปอย่างไร ขอบเขตของปัญหาคืออะไร ขอให้คิดว่าเราต้องการอะไร และให้เกิดผลอย่างไร เรากำลังอยู่ในประเด็นที่กำหนดหรือไม่ เป็นต้น ผู้สวมหมวกสีน้ำเงินเปรียบเสมือนผู้ควบคุมวงดนตรีที่จะทำให้ผู้เล่นดนตรีแต่ละชิ้นบรรเลงสอดประสานกันได้อย่างไพเราะ ดังนั้น การควบคุมการคิดจึงต้อง เลือกรูปวิธีคิดของหมวกแต่ละใบอย่างเหมาะสม

2. ความสำคัญของการใช้ Six Thinking Hats

1. เนื่องจากกระบวนการคิดแบบ Six Thinking Hats เป็นการเริ่มคิดในสิ่งเดียวกัน และคิดร่วมกันในประเด็นเดียวกัน ทำให้ลดความขัดแย้งในการประชุมลงไปได้มาก
2. เนื่องจากระบบให้คนคิดทีละด้าน มองทีละด้าน จากด้านหนึ่งไปมองอีกด้านหนึ่ง ทำให้เห็นภาพจริงที่ชัดเจน เป็นผลให้เกิดการพิจารณาความคิดใหม่ๆ ได้รอบคอบ
3. การใช้ Six Thinking Hats ช่วยให้ทุกคนอยากมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เป็นการดึงเอาศักยภาพ ของแต่ละคนมาใช้โดยที่ไม่รู้ตัว
4. ช่วยประหยัดเวลาในการประชุม เนื่องจาก ทุกคนในที่ประชุมมีความคิดแบบคู่ขนาน
5. จำกัดโอกาสหรือช่องทางสำหรับการโต้เถียงหรือโต้แย้งกัน

3. หลักการ กระบวนการคิดของ Six Thinking Hats

กระบวนการคิดของ Six Thinking Hats นั้นไม่มีรูปแบบตายตัว แต่จะทำการคิดโดยการสวมหมวกทีละใบ ซึ่ง เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน ไม่ได้กำหนดว่าควรสวมหมวกสีอะไรก่อนหลัง เช่น เริ่มจากหมวกสีน้ำเงิน คือ สิ่งที่เราประสบอยู่ แล้วก็ไปค้นหาวิธีแก้ปัญหานั้นๆ ว่าจะมีทางออกอย่างไรบ้าง จากนั้นจึงมาตรวจสอบกับหมวกสีเหลืองว่า ถ้าทำอย่างนั้นจะมีประโยชน์อะไรบ้าง ตรวจสอบกับหมวกสีแดงว่าจะมีปัญหา อุปสรรคอะไรไหม แล้วนำเอาหมวกสีเขียวมาแก้หมวกสีแดง

อีกที ตรวจสอบกับหมวดสีแดงว่าถูกใจทุกคนหรือไม่ ถ้าไม่ก็หาหมวดสีเขียวมาแก้อีกครั้งหนึ่ง แล้วถึงขั้นตอนสรุป คือหมวดสีน้ำเงิน ไม่จำเป็นต้องใช้หมวดทุกสี
 ดังนั้น Six Thinking Hatsจึงเหมาะสมกับการประชุมเพื่อทำการแก้ปัญหาตัดสินใจต่างในองค์กรได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ

4. หลักการจัดกิจกรรม / ขั้นตอน

มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6-8 คน

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้คิด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตั้งคำถามให้คิด (สีเขียว)

กลุ่มที่ 2 ถามความรู้สึก (สีแดง)

กลุ่มที่ 3 ตรวจสอบหาผลกระทบ (สีดำ)

กลุ่มที่ 4 หาข้อดี (สีเหลือง)

กลุ่มที่ 5 หาทางเลือกในการพัฒนา (สีเขียว)

กลุ่มที่ 6 โครงสร้างกระบวนการคิด

3. กลุ่มสรุปแผนการดำเนินโครงการ

จากการศึกษาเรื่อง หมวด 6 ใบ คิด 6 แบบ ทำให้ได้รับความรู้และทดลองฝึกปฏิบัติวิธีการคิดที่หลากหลาย ทำให้ทราบว่า เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เราสามารถมีวิธีการคิด หรือมุมมองในเรื่องเดียวกันนั้น ได้หลายแบบ แล้วแต่ว่า คุณคิดโดยใช้หมวดสีใด

ซึ่งการคิดโดยใช้หมวดสีต่างๆ ส่วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น แล้วแต่ความเหมาะสมและการนำไปใช้ประโยชน์ ที่นี้มาคุณะคะว่าหมวด 6 ใบนั้นมีสีอะไรบ้าง และหมายถึงการคิดแบบใด

สีเขียว หมายถึง การคิดแบบอิงอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงข้อมูล และตัวเลข โดยไม่มีอคติ ไม่ลำเอียง

- สวมบทบาทเป็นคอมพิวเตอร์ ให้ข้อเท็จจริงแบบเป็นกลาง และไม่มีอคติ ไม่ต้องตีความ ขอแค่ข้อเท็จจริงเท่านั้น อะไรคือข้อเท็จจริงต่างๆของเรื่องนี้ เมื่อครูต้องการให้เด็กคิดแบบสวมหมวดสีเขียวก็ตั้งคำถามให้คิด

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. เรามีข้อมูลอะไรบ้าง
2. เราต้องการข้อมูลอะไรบ้าง
3. เราได้ข้อมูลที่ต้องการมาด้วยวิธีใด

สีแดง หมายถึง การคิดที่อยู่บนพื้นฐานของอารมณ์และความรู้สึก

- สิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับข้อมูลที่เป็นกลาง ลงsanghrn สัญชาตญาณ ความประทับใจ สิ่งที่ไม่ต้องการข้อพิสูจน์ สิ่งที่ไม่ต้องเหตุหรือผลหรือหลักฐานมาอ้างอิง

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. เราารู้สึกอย่างไร
2. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่ทำ
3. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับความคิดนี้

สีดำ หมายถึง การคิดที่อยู่บนพื้นฐานของข้อควรระวัง และคำเตือน เป็นหัวใจของการคิด

- ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของเรื่องนั้น คอยเตือนภัยให้ระวังตัว สิ่งนั้นไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ในอดีตอย่างไร ทำไมสิ่งนั้นอาจใช้การไม่ได้ ชี้ให้เห็นปัญหาและความยุ่งยาก การอยู่ในกรอบ กฎเกณฑ์ ดำรงคุณค่าและจริยธรรม

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. อะไรคือจุดอ่อน
2. อะไรคือสิ่งที่ผิดพลาด
3. อะไรคือสิ่งที่ยุ่งยาก

สีเหลือง หมายถึง การคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกที่ดี เป็นมุมมองในแง่บวก รวมถึงความหวัง และการคิดในแง่ดี เป็นการคาดการณ์ในเชิงบวก

- เป็นความคิดเชิงบวก สีเหลืองคือสีของแสงแดดและความสว่างสดใส การมองโลกในแง่ดี การมุ่งมองที่ผลประโยชน์ การคิดที่ก่อให้เกิดผล หรือทำให้สิ่งต่างๆเกิดขึ้นได้

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. จุดดีคืออะไร
2. ผลดีคืออะไร

สีเขียว หมายถึง การคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความคิดริเริ่ม และความคิดใหม่ๆ
 - เป็นความคิดใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ มุมมองใหม่ๆ การตั้งใจสร้างความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ขึ้นมา
 ทางเลือกใหม่ๆ และอีกหลายทางเลือกใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลง และแง่มุมใหม่ในการมองปัญหา

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. นักเรียนจะนำความคิดนี้ไปทำอะไร
2. ถ้านักเรียนจะทำให้สิ่งนี้...(ดีขึ้น)...จะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างไร

สีฟ้า หมายถึง การคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการคิดแบบควบคุม การจัดระบบกระบวนการคิด
 และการใช้หมวดอื่นๆ
 - เป็นการคิดที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบการคิด การควบคุมหมวดคิดไปอื่นๆ เป็นการมองภาพรวม
 ข้อสังเกตและสถานการณ์โดยรวม สรุปและลงมติ

ตัวอย่างของคำถาม เช่น

1. อะไรที่ต้องการ
2. ขั้นตอนต่อไปคืออะไร
3. อะไรที่ทำไปก่อนแล้ว

แนวความคิดแบบหมวดทั้งหกใบ ก่อนข้างเข้าใจได้ง่าย และนำไปใช้ได้ง่าย โดยเฉพาะใน
 การประชุมที่ต้องถกเถียงเรื่องต่างๆ กันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทุกคนในองค์กรควรจะเข้าใจความหมาย
 ของหมวดต่างๆ ข้างต้นโดยใช้เป็นภาษาที่เข้าใจโดยทั่วกัน ในหลายองค์กรที่สัญลักษณ์ของหมวด
 ได้กลายเป็นภาษาที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

เทคนิคการคิดแบบ six thinking hats จะเป็นการรวมความคิดด้านต่างๆ ไว้ครบถ้วนทุกด้าน ระบบให้คนคิดทีละด้าน มองทีละด้าน จากด้านหนึ่งไปมองอีกด้านหนึ่ง จะได้เห็นภาพจริงที่ชัดเจน ทำให้พิจารณาความคิดใหม่ ๆ ได้รอบคอบ เป็นผลให้เกิดความคิดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การคิดเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาได้ การใช้วิธีคิดแบบสวมหมวกคิด six thinking hats จะช่วยให้ผู้คิดสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการคิดอย่าง สร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น

ตัวอย่างองค์กรที่มีการนำ Six Thinking Hats ไปใช้

บริษัท ไอบีเอ็ม ที่นำวิธีการ มาใช้ ทำให้สามารถลดเวลาในการประชุมแต่ละ ครั้งได้ถึง 75 % เนื่องจากเกิดการโต้เถียงในที่ประชุมน้อยลง เพราะไม่นำความคิดหลายด้านมาปะปนกัน ทำให้ช่วย ประหยัด เวลาได้มาก และมีองค์กร ขนาดใหญ่หลายแห่งทั่วโลก นำ Six Thinking Hats ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการ พัฒนาองค์กร

นอกจากจะมีการนำไปใช้ในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนแล้ว หลายประเทศทั่วโลก ยังได้นำการคิดแบบ ไปไปใช้ฝึกทักษะการคิดของนักเรียนในโรงเรียน เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิสราเอล สวีเดน และสิงคโปร์ เป็นต้น ในบางประเทศ เช่น เวเนซุเอลา กฎหมาย การศึกษาได้กำหนดให้ครูทุกคนต้องผ่านการฝึกหลักสูตรการ คิดแบบ Six Thinking Hats ก่อนจึง จะเข้าเป็นครูได้

สำหรับประเทศไทย ได้มีเอกชนจัดตั้งศูนย์ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Center) ตาม แนวทางของ เดอ โบโน ขึ้น โดยเปิดอบรม หลักสูตรการคิดแบบหมวก Six Thinking Hats ผู้ที่มา เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ เป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กร ธุรกิจเอกชนที่สนใจนำทักษะการ คิดดังกล่าวไปพัฒนาตนเองและองค์กร สำหรับการนำไปใช้ในโรงเรียน ในประเทศไทย ยังไม่มี โรงเรียนใดนำไปรวมในหลักสูตรการเรียนการสอนโดยตรง แต่ละเป็นในรูปแบบที่ครูซึ่งสนใจใน โดยส่วนตัวนำไป ทดลองใช้กับลูกศิษย์ตนในโรงเรียน

ตัวอย่าง ครูไทยที่ได้นำวิธีคิดแบบ Six Thinking Hats ไปให้นักเรียนฝึกฝนความคิดตาม แนวทางคือ ฝึกฝนความคิดตามแนวทาง นี้คือ อาจารย์ชาติรี สำราญ ครูต้นแบบสาขาภาษาไทย ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประจำปี 2541 แห่งโรงเรียน ครูชนพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยกิจกรรม มอบหมายงานให้นักเรียนอ่านข่าวหรือบทความ จากหนังสือพิมพ์ แล้ว มาร่วมกันสรุปความคิดโดยตั้งคำถามแบบหมวก 6 ใบ

สมมุติว่า ตัวอย่างสถานการณ์ข่าวที่นำมาให้ร่วมวิจารณ์คือ "ตำรวจทางหลวงจับพ่อค้ายาบ้า ขณะที่นำยาบ้ามาจากเชียงราย เพื่อส่งขายลูกค้าที่กรุงเทพฯ ได้ยาบ้า 25,800 เม็ด" ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านข่าวหรือให้ร่วมอภิปรายโดยใช้การคิดแบบ หมวก 6 ใบ เป็นรูปแบบการแสดงความคิดเห็น

หมวกสีขาว ครูจะช่วยตั้งประเด็น คำถาม มุ่งหาข้อมูลจริงที่ปรากฏในข่าว ทั้งนี้ครูต้องระวังมิให้ข้อคิดเห็นของตน ปะปนเข้าไปในคำถาม ครูอาจถามว่า ข้อมูลหลักๆ ในข่าวมีอะไรบ้าง นักเรียนต้องตอบคำถามตามข้อมูลที่ปรากฏ นักเรียนต้องตอบว่า "ตำรวจทางหลวงจับพ่อค้ายาบ้า ได้ยาบ้า 25,800 เม็ด" "หากนักเรียนตอบว่า "ตำรวจทางหลวงจับพ่อค้ายาบ้ารายใหญ่" หรือ "ได้ยาบ้าจำนวนมหาศาลถึง 25,800 เม็ด" จะเป็นคำตอบที่เกินเลยข้อมูลความจริง เพราะบางข้อความที่ปรากฏคือ รายใหญ่ หรือมหาศาล เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมส่วนตัว ไม่มีในเนื้อข่าว ฝึกจุดประสงค์ของการคิดแบบหมวกสีขาว ซึ่งครูต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงความ แตกต่างดังกล่าว

หมวกสีแดง นอกจากเหตุผล แล้ว ธรรมชาติของคนยังประกอบด้วยอารมณ์ ความรู้สึก กระทั่งลงสังสรรค์ที่อธิบายด้วยเหตุผลได้ยาก อาจกล่าวได้ว่าหมวกสีแดง ตรงกันข้ามกับหมวกสีขาว ขณะที่หมวกสีขาวเสนอข้อมูลที่เกิดขึ้นและไม่สนใจว่าใครจะคิดอย่างไรกับข้อมูลเหล่านั้น แต่หมวกสีแดงไม่สนใจข้อมูลจริง แต่สนใจ อารมณ์ความรู้สึกของคนที่มีต่อข้อมูลนั้นๆ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกภายในออกมา เพราะอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งของกระบวนการคิด แม้คนเราพยายามคิดโดยปราศจาก อารมณ์ หรืออคติ แต่สุดท้ายทางเลือกการตัดสินใจที่ได้มักขึ้นอยู่กับอารมณ์ของคนอยู่ มาก ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการคิดแบบหมวกสีแดง ก็เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคน ได้เผยอารมณ์ความรู้สึกของคนต่อเรื่อง นั้นๆ ออกมา ประโยชน์ที่ได้คือ เราจะไม่นำความรู้สึกและข้อมูลเหตุผลมาปะปนกันจนเกิดความสับสนในการคิด

ถึงตอนนี้นักเรียนจะแสดงความคิดในบทบาทสวมหมวกสีแดง ครูอาจถามนำว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อข่าวที่อ่าน เมื่อเด็ก สวมหมวกความคิดสีแดง เด็กอาจใช้ อารมณ์พูดออกมาว่า "พ่อค้าพวกนี้ไม่รู้จักกลัวบาป" "พ่อค้าพวกนี้ใจร้ายฆ่าคนตายทั้ง เป็น " หรือ "น่าจะยิงเป้าให้รู้แล้วรู้รอด" เมื่อเด็กแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมา แล้ว ครูจะได้สังเกตเห็นและชี้ให้เด็กมอง เห็นว่านี่คืออารมณ์ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ที่มักมีผลต่อกระบวนการคิดของคนเรา เมื่อเด็กรู้เท่าทันก็จะไม่นำอารมณ์ความรู้สึกไปปะปนกับข้อมูลความจริงส่วนอื่น

หมวกสีดำ เป็นการพิจารณาหรือใช้วิจารณ์ญาณ ตั้งข้อสงสัยก่อนจะตัดสินใจเชื่อสิ่งใดลงไป การคิดแบบหมวกสีดำเป็นการ คิดที่มีเหตุผลสนับสนุนดำเนินไปอย่าง รอบคอบ และผู้คิดตั้งข้อสงสัยกับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยครูอาจตั้งคำถามนำ เช่น มีผล ประโยชน์ใดแอบแฝงเบื้องหลังการค้ายาบ้าครั้งนี้หรือไม่ เมื่อได้รับคำถามเหล่านี้ เด็กๆ จะต้องคิดหาเหตุผลมาตอบปัญหา เช่น เด็กอาจตอบว่า ถึงแม้มีข่าวการจับกุมการค้ายาบ้าอยู่เป็นประจำ แต่ยาบ้ายังคงแพร่ระบาดอยู่ทุกหนแห่งในประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้มีอิทธิพลได้รับผลประโยชน์จากการค้ายาบ้า เป็นต้น

หมวกสีเหลือง เหมือนหมวกสีดำตรงต้องอาศัยเหตุผลมาสนับสนุนความคิด แต่ขณะที่หมวกสีดำเป็นการตั้งข้อสงสัย (เรื่องราวเป็นเช่นนี้จริงหรือมีสิ่งใดแอบแฝงหรือไม่) หมวกสีเหลืองจะคิดถึงแง่บวก เต็มไปด้วยความหวัง แต่ความหวังนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลด้วย หรืออาจพูดได้ว่าการคิดแบบหมวกสีเหลือง คือการมองไปข้างหน้า ถ้ามอง เองว่าถ้าทำสิ่งนี้แล้ว จะเกิดประโยชน์หรือผลคืออะไร ครูอาจตั้งคำถาม เช่น ข่านี่สะท้อนปรากฏการณ์ด้านบวกอย่างไรบ้าง หรือควรทำเช่นไร เพื่อคลี่คลายสถานการณ์การค้ายาบ้าในประเทศไทย เมื่อนักเรียนสวมหมวกความคิดสีเหลือง เด็กจะต้องหาเหตุผลด้านบวกมาแสดง เช่นระยะนี้มีข่าวการจับพ่อค้ายาบ้าได้บ่อย ครั้งมากขึ้น เป็นเพราะมีการณรงค์ให้ หลายฝ่ายร่วมมือกัน และผู้รักษากฎหมายเอาจริงเอาจังมากขึ้นในการปราบปราม ถ้าทุกฝ่ายเอาจริงเอาจังเพิ่มขึ้นอีก โดยคิดถึงประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ปัญหา ยาบ้าก็จะทุเลาเบาบางลงในที่สุด เป็นต้น

หมวกสีเขียว คือความคิดที่สร้างสรรค์ นำมาซึ่งทางเลือกใหม่ และวิธีแก้ปัญหาใหม่ เด็กจะต้องตั้งข้อเสนอนะความคิดหรือ มุมมองใหม่ๆ ของตนเองออกมาหมวกสีเขียว ต่างจากหมวกสีเหลืองและหมวกสีดำตรงข้อเสนอนะหรือแนวคิดแบบหมวกสีเขียวไม่ต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นมาสนับสนุน เป็นเพียงการนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ขึ้นสำหรับการสำรวจตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวคิดนั้นต่อไป ครูอาจตั้งคำถาม เช่น อ่านข่าวเกี่ยวกับยาบ้าแล้ว นักเรียนคิดว่าจะมีแนวทางใดบ้างที่จะป้องกัน ไม่ให้ชุมชนของเรามีคนเสพยาและขายยาบ้า เด็กๆ ร่วมกันคิดหาหนทางแก้ไขที่แปลกแหวกแนวจากความคิดเก่าๆ ที่เคยมีผู้เสนอมา หน้าที่ครูคือต้องกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงความคิด ที่แปลกใหม่ เช่น เด็กๆ อาจเสนอความคิดเรื่องการณรงค์ให้ชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเป็นเขตปลอดยาบ้า โดยทุกบ้านต้องช่วยกัน สอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวของการซื้อขายยาบ้าในชุมชน อย่างจริงจัง ให้กลายเป็นชุมชน "ปลอดยาบ้า" เพื่อเป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นๆ ทั่วประเทศ จากนั้นครูแนะนำนักเรียนจึงถกกันถึงความเป็นไปได้และวิธีการที่จะทำให้เกิด ผลในทางปฏิบัติต่อไป เป็นต้น

หมวกสีฟ้า เป็นหมวกคิดของการวางแผน การจัดลำดับขั้นตอน หมวกสีฟ้าจะเป็นเหมือนประธานของที่ประชุมเป็นผู้บอกว่า เมื่อไรควรสวม หมวกสีดำ หรือเปลี่ยน ไปสวมหมวกสีแดง หมวกสีอื่นๆ จะมุ่งคิดถึงเนื้อหาสาระของข้อมูล แต่เมื่อคิดแบบหมวกสีฟ้า ผู้คิดจะมุ่งสังเกตกระบวนการคิดของตนโดยทั่วไป การคิดแบบ หมวกสีฟ้าจะควบคุม ประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ถึงตอนนี้เรากำลังคิดแบบใดอยู่ และคืนหน้าไปถึงไหนแล้ว อะไรคือข้อสรุปที่ได้จากการคิดทบทวนหลายรูปแบบ (หลายหมวกความคิด) และมีข้อนำสังเกตหรือข้อท้วงติงใดบ้าง (เช่น กำลังหลงประเด็นอยู่หรือไม่ หรือใช้ความคิดแบบ หมวกสีแดงมากเกินไปหรือไม่) ครูอาจแนะนำให้นักเรียนตั้งข้อสังเกตว่า พวกเขาใช้เวลามากเกินกับการโต้เถียงในจุดใดจุดหนึ่งหรือไม่ หรือจนขณะนี้ นักเรียนอภิปรายกันถึงแต่ทางเลือกเดียว นักเรียนควรพิจารณากันถึงทางเลือกอื่นๆ ด้วยหรือไม่ เป็นต้น

บรรณานุกรม

การคิดแบบหมวก 6 ใบ. 2545. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.montfort.ac.th/mcs/dept/develop/News6hat.html>

การพัฒนากระบวนการคิด.2006. หน้า 20-22. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://khom-paya.com/think.pdf>

จุดประกาย การคิดอย่างเป็นระบบด้วยเทคนิค หมวก 6 สี. (วารสาร). กรุงเทพฯ :

สายใยสังคม (12).2549

นวัตกรรมการเรียนรู้. 2543.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://www.vanessa.ac.th/2548/my_map/brain.htm

Six Thinking Hats. ฦฑฐฐฐ แสงทอง 2006. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

www.stabundamrong.go.th/journal/journal15/155.doc

Six Thinking Hats. 2006. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://en.wikipedia.org/wiki/Six_Thinking_Hats

Six Thinking Hats. 2001. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.nationejobs.com/content/learn/quickcourse/template.asp?conno=4>

ความหมายการคิดแบบหมวก 6 ใบ. 2545. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.kroobannok.com/35529>

หลักการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการคิดแบบหมวก 6 ใบ. 2545. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <http://portal.in.th/inno-saw/pages/1409/>